Andra Simniškytė

Vaineikių pilkapyno tyrinėjimai 1997 metais

Vaineikių pilkapynas (Rokiškio raj., Kamajų s-ja) yra į P nuo kaimo. Pilkapiai išsidėstę abipus kelio Užpaliai–Duokiškis. Kadaise čia buvo apie 50 pilkapių. Dar XIX a. viduryje juos kasinėjo P. Vilčinskis; jis rado čia III–IV a. būdingų dirbinių, bet jie neišliko. 1939 m. vieno, tais pačiais metais suardyto, pilkapio liekanas ištyrė KVDM (vad. J. Puzinas). Rasti apardyti griaučiai bei geležinis ietigalis prie jų. 1939 m. pilkapyne buvo jau tik 16 pilkapių.

1997 m. konstatuota, jog sampilai labai suplokštėję, akmenų vainikai neišlikę (akmenys iš vainikų XX a. pradžioje buvo panaudoti bažnyčios statybai). Geriau išlikę 4 pilkapiai: du dešinėje kelio Duokiškis–Užpaliai pusėje ir du kairėje. Sampilai 8–10 m skersmens, 30–40 cm aukščio. Kiti pilkapiai išoriškai aiškiau neišsiskyrė. Pilkapyno teritorijoje gana nemažai buvusių bulviarūsių duobių. Ypač jomis išvarpyta ŠR pilkapyno dalis arčiau kelio.

1997 m. LII ištyrė vieną pilkapį dešinėje kelio į Užpalius pusėje bei padarė kelias perkasas kairėje pusėje (iš viso – 88 m^2).

Pilkapis Nr. 1 buvo 25 m į V (275°) nuo pakelėje esančio riboženklio. Sampilas suplokštėjęs, maždaug 30–40 cm aukščio, 7 m skersmens, supiltas iš smėlio. Iš buvusio akmenų vainiko belikę paskiri 40x30x23, 44x20x22, 50x40x34, 30x20x20 cm ir panašaus dydžio akmenys pilkapio ŠV bei PR dalyje; žemės paviršiuje jie nebuvo matomi. Šalia pilkapio, prie jo PV krašto, aptikta akmenų sankrova: ant gana didelio 40x20x18 cm akmens sukrauti mažesni – 11x19x19, 15x11x7, 24x15x12 cm ir panašių dydžių – akmenys, didžiuma jų skaldyta. Akmenų krūva – maždaug 40–50 cm aukščio, o sprendžiant iš šalia pabirusių akmenų, matyt, buvusi aukštesnė.

Pilkapyje rasti 3 griautiniai kapai. Du kapai su įkapėmis (kapai Nr. 1 ir 3) aptikti arčiau pilkapio ŠR ir PR kraštų. Kapas Nr. 1 įrengtas, perkasus pirminį žemės paviršių (maždaug 10 cm gylyje), kapas Nr. 3 – ant pagrindo.

Griaučiai beveik visiškai sunykę. Kape Nr. 3 galvūgalio bei kojūgalio srityje rasta po 2 nedidelius akmenis. Mirusieji orientuoti galvomis į ŠV (kapas Nr. 1) bei PV (kapas Nr. 3), palaidoti su vyrams būdingomis įkapėmis: geležiniais pentiniais siauraašmeniais kirviais, ietigaliu profiliuota plunksna. Trečiasis kapas (kapas Nr. 2) įrengtas pačiame pilkapio centre. Kapo duobė įkasta į pagrindą. Gerai išlikę vaiko griaučiai, orientuoti galva į Š, aptikti 85 cm gylyje nuo sampilo paviršiaus. Šiame kape radinių nerasta.

Dar vienas griautinis kapas rastas perkasoje Nr. 1, ieškant pilkapių pėdsakų bulviarūsių išdarkytoje pilkapyno teritorijoje, kairėje kelio Duokiškis–Užpaliai pusėje. Kapas aptiktas 30–40 cm nuo dabartinio žemės paviršiaus, įrengtas buvusio pilkapio pagrinde. Čia, kaip ir kape Nr. 3 (pilkapyje Nr. 1), kojūgalio bei galvūgalio srityje buvo padėta po 2 akmenis. Griaučiai beveik visiškai sunykę, orientuoti galva į ŠV. Rankos sulenktos per alkūnes ir sudėtos krūtinės–juosmens srityje. Kape palaidota moteris buvo papuošta kaklo vėriniu iš žalvarinių įvijėlių bei pusmėnulio formos kabučių ir 2 juostinėmis apyrankėmis. Dar viena kiek mažesnė apyrankė rasta ant kairėje galvos pusėje gulėjusio akmens.

Sprendžiant iš rastų dirbinių, pilkapius palikusi bendruomenė gyveno III–V a. Iš bendro konteksto išsiskiria pilkapyje Nr. 1 rastas vaiko kapas Nr. 2. Kitaip nei kitų, gerai išlikę kaulai, gili kapo duobė, neįdėta įkapių. Tai leidžia daryti prielaidą, jog tai vėlyvesnių – istorinių laikų – kapas.

Andra Simniškytė

Research on Vaineikiai barrow cemetery in 1997

In 1997 LIH initiated a research on Vaineikiai barrow cemetery whereby the team studied barrow No 1 (an area of 88 m^2) and 3 primary burials. The grave goods of grave No 1 and No 3 – axes with a narrow blade and a blunt end as well as a sprearhead – indicate male burials. Grave No 2 was registered in the deepest layer of the barrow cemetery, which suggests its dating to ancient times. In the area there was observed a one more primary burial of a female, adorned with a neck-ring from brass spirals, pendants and 2 bracelets. Moreover, on the stone left to the head of the buried individual there was noted a bracelet. The graves date to the 3rd–5th centuries.